

לקחה טוב

5:02	הדלקת נרות שבת ניו יורק
6:33	מוצאי שבת
9:00	סוק"ש מג"א
9:36	סוק"ש גר"א
12:10	הצות

"ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתם והעליתם את עצמתי מזה אתכם"

מסורת ה' בידם מיעקב, שיעקב מסר את הסוד ליוסף, ויוסף לאחיו, ואשר בן יעקב מסר את הסוד לסרח בתו ועדיין היתה היא קיימת, וכך אמר לה: כל גאול שיבוא ויאמר לבני "פקוד פקדתי אתכם" (שמות ג, טז) הוא גאול של אמת (שמות רבה ה, יג) ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שידוע, דבאמת גאולת מצרים היתה גאולה כפולה, גם מהשר של מצרים למעלה. וזהו הסימן "פקידה כפולה" לרמזו על פקידת הגאולה שלמעלה כדברי הזוהר הקדוש. וזהו שאמר (שמות ג, טז) "פקוד פקדתי אתכם" רצונו לומר כנ"ל, פקידה כפולה לרמז "אתכם" היינו הנפשות הכלולים בהם בגנוי מעלה, ואת העשוי "לכם" במצרים – דייקא מה שמענין אותם ממה שגופם.

(רבי איסר יהודה למין מבריסק – אור ישראל)

"לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם"

"לא ימיש" – מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן (רש"י)
נראה דכוונת 'משלים' הוא מסירה, דעמוד הענן שהוא שליח השם יתברך לשמור את בני ישראל, מוסר השליחות לעמוד האש, ועמוד האש מוסר לעמוד הענן, וכן ה' בכל העת. וכן יש ללמוד אף בזמן הזה דמשגיח עלינו השם יתברך בדרך הסתר "מציצ' מן החרכים" (שיר השירים ב, ט) ולא בניסים גלויים, גם כן מסר להשליחים שמינה השם יתברך לשמור כל אחד ואחד מישראל, ושימסרו שלוחים זה לזה בלא היחס הדעת אף מהשלוחים, דאופן ההסתר לפי דרך הטבע, וכמו דאמרין בתפלה שמודים אנו לו על הנסים שעושה עמנו תמיד.

(רבי משה פיינשטיין – דרש משה)

"ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשים על כלו"

הדא הוא דכתיב (תהלים לג, יז), "שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט" (מדרש פליאה)

ונראה לבאר, ד'שקר' עולה בגימטריא שש מאות, ו'ברוב' עולה מאתים ושש עשרה, כמנין "בחור". וזהו שבא לרמזו על האי קרא "ויקח שש מאות רכב בחור", דלא יועילו לתשובה ולמלט את פרעה. ד"שקר" הסוס – אלו שש מאות הרכב – שקר הם לתשועה, "וברוב" חילו – היינו רכב "בחור" – לא ימלט.

(רבי משה לייב שחור – אבני שהם)

לטמיעה במצב כזה היא יותר גדולה – מידתו של הקב"ה הוא למנוע הסכנה אף בניסים גלויים אם (אין) דרך אחרת, וכך היא המידה. וזאת תלמדנו לבלי לרפות ידינו מלעשות נפשות להשם ולתורתו, וגם במקום ובשעה שהדור הצעיר ברובו פונה עורף לתורה ולדת ישראל. כי בטוחים אנחנו שהשם יהי בעזרנו. (רבי מאיר אבאויץ – פני מאיר)

"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושוב מצרימה"

לכאורה תמוה, הלא הר סיני נבחר כבר קודם לכך לנתינת התורה, וכמאמר הקב"ה "תעבדון את האלהים על ההר הזה" (שמות ג, יב) אם כן מה שייך לומר כי אך משום שלא נחם להביאם דרך ארץ פלשתים העבירים בדרך הזאת ושמא מפני החשש "פן ינחם" ומשום שהוצרך להסיבם דרך המדבר, לכך נבחר מלכתחילה הר סיני, ולולא זאת היתה התורה ניתנת להם בארץ ישראל.

(רבי אברהם ישעיה קרליץ – חזון איש)

"פן ינחם העם בראתם מלחמה ושוב מצרימה"

ויש לתמוה, האיך יעלה על דעתם לשוב מצרימה לאחר שיעבודם הנורא? ונראה, דיאמרו: למה לנו להיכנס לארץ ישראל על ידי מלחמות עם הענקים וכדומה, נשוב מצרימה ונלחם בהם אחרי שהם כבר מוכים וחלשים, ונכבוש את ארצם, וזה יהי לנו לארץ ישראל, וטעו בזה דהם סברו דקדושת ארץ ישראל הוא מחמת דבני ישראל דרים שם, ולפי זה אין נפקא מינא באיזה מקום דרים, אבל האמת אינו כן, דקדושת ארץ ישראל הוא קדושה עצמית מיום שנברא העולם, ואף שאין בני ישראל דרים שם, ואדרבא מחמת קדושתה הנחילה הקדוש ברוך הוא לעם סגולתו.

(רבי נחום פרנק – דברי נחום)

"וחמשים עלו בני-ישראל מארץ מצרים"

ואמרו רבותינו ז"ל (מכילתא בשלח, הקדמה) שמתו הרבה במכת חושך, והם אלו שלא רצו לעלות ממצרים ולכך לא זכו לגאולה, כן לעתיד, אדם שמאיזה חשבון שהוא, לא מתכוון בכל נפשו לגאולה ומצפה לה, וחושב שטוב לו כעת בגלות ועדיף לו, לא יזכה לגאולה, אלא צריך לסלק כל חשבונותיו ולרצות לזכות לגאולה, ואז יזכה לה.

(רבי יחזקאל לוינשטיין – אור יחזקאל)

פנינים לפרשה

"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושוב מצרימה"
(יג, יז)
"ויהי בשלח פרעה את העם" – מי צווח ווי? פרעה צווח ווי (שמות רבה כ, ז)

וכבר כתבו מפרשי התורה ביאור לזה המדרש. ונראה לי דבר פשוט דאיתא בילקוט ראובני דאי לאו דשלח פרעה מעצמו את העם, לא הי' רודף אחרי בני ישראל, אבל בגין דשלח הוא עצמו עלה בדעתו דאין הקדוש ברוך הוא פועל טובה, ואין בידו להציל את ישראל, לכך אמר (שמות יד, ה) "מה זאת עשינו כי שילחנו את ישראל מעובדנו", דאי לאו דשלחנו לא היתה יכולת ביד הקדוש ברוך הוא להוציא את ישראל, לכך אתקיף לביה לרדוף אחריהם. והקדוש ברוך הוא עשה זאת כדי שירדוף אחרי ישראל ויטבע בים. נמצאו למידין שבשביל ששלח את ישראל מעצמו, בזה גרם שיטבע כל חילו בים.

וזה ביאור המדרש: "ויהי בשלח פרעה את העם" – מי צווח ווי, פרעה צווח ווי!!! פירוש שבשביל שפרעה בעצמו שלח את העם לכן היה סופו שצווח ווי, שזה גרם לו שירדוף אחריהם ויאבד את כל ממונו בים.
(רבי אליעזר לאזי כ"ץ – ממלכת כהנים)

"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושוב מצרימה"

כשעונו בני ישראל כל כך על ידי שיעבוד המצריים, לא נתעורר השם לגאלם עד אשר צעקו "ותעל שועתם אל האלהים... וישמע אלהים את נאקתם" (שמות ב, כד).

וגם לאחר זה לא מהר לגאלם על ידי נסים גלויים, אלא שלח את משה אל פרעה להרבות עליו דברים המתקבלים על הלב, ולבקשו כי ישלחם מארצו – שכן נראה ממה שהשיב משה (שמות ד, י) "לא איש דברים אנכי".

וכאשר אטם פרעה אזנו, אז הוציאם ביד חזקה על ידי נסים גלויים. וכאן, אף על פי שהי' נח להם לישראל לשוב למצרים ולסבול עול השעבוד אם יצטרכו להלחם עם הפלשתים, הסב הקדוש ברוך הוא את העם דרך המדבר ים סוף, אף על פי בדרך זה היה מהצורך לקרוע להם את הים – נס גדול כל כך.

הרי למדנו מזה שבמקום שיש סכנת טמיעה רוחנית – שאילו שבו עתה למצרים היו כבר בני חורין נהנים מחלב הארץ, שהסכנה

"ושליש על כולו" – מוליתא תליתתא (יונתן בן עוזיאל)
 בראשונה לא היה אלא שתיים, - בתהלוכה של כבוד נעו שניה סוסים - שנאמר (בראשית מא, ג): "וירכב אותו במרכבת המשנה".
 עמד פרעה. כשרדף אחרי ישראל, ועשה שלוש, דכתיב: "ושליש על כולו" (ירושלמי כלאים ה, ב). לכן שילמו לו מידה כנגד מידה – "וימבחי שלישו טובעו בים סוף" (שמות טו, ד), ובני ישראל שרו "זה אלי וזהו" (שמות טו, ב) – אתנאה לפניו במצוות (שבת קלג:). והידור מצוה שליש (בבא קמא ט).
(רבי צבי אלימלך מדינוב – בני יששכר)

"ויואמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד היום" (יד, יג)
 צריכים להבין למה אמר להם משה התיצבו ואז תראו, הלא אם מסתכלים, רואים? אלא ללמדנו, דיתכן לראות קריעת ים סוף ואפילו הכי לא להבין ולהרגיש תוכנו הרוחני שישועת ה' היא. לכן אמר להם "התיצבו", הסתכלו והתבוננו. ואז תבינו שמה' היתה זאת. מבלי שימת לב, יתכן לעבור על נס גלוי בשאט נפש ולא ללמוד ממנו כלום.
 "מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך. איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת" (תהלים צב, ו-ז). לכאורה מה הוא הקשר בין גדלות מעשה ה' לאי הבנת הכסיל? וביאר הגאון מהרי"ל זצ"ל שמעשי ה' גדולים להבין ולהשיג עומק ענינם. אולם תמיד יהיו אנשים כאלו שלא יזכו בהבנתה ולא ידעו פשר הענין, בגלל שאינם שמים לבם להבין, ואינם מעוניינים בהבנת הענינים על פי רוחניותם, ולכן לא יזכו להבין גדלות המתרחש לפניהם תמיד יום יום, והוא הכסיל והבער.
(רבי חיים מרדכי קטן – באר מחוקק)

"ויואמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם" (יד, יג)
 ונראה לי לומר, דהנה כבר פירשו "ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאיי" (תהלים קיח, ז), דאם האדם ניצול בזכות עצמו, זוכה ורואה במפלת השונאים, אבל אם לא ניצל רק בזכות אבות, אז אינו זוכה לראות במפלת אויביו, וזה "ה' לי בעוזרי", דהיינו אם הקב"ה עוזר לי בבילי ובזכותי, אזי "אני אראה בשונאיי". והנה עם בני ישראל ראו את מצרים נוסע אחריהם, מדבר מכאן וים סוף מכאן, וחשבו שלא יהו ניצולים מיד מצרים, יען שאם כן צריכין לראות במפלתם, וחשבו שהם אינם במדרגה גדולה כזו, כי כל גאולתם הוא רק בזכות אבותיהם, כמו שנאמר "ולא שמעו אל משה מקוצר וכו'" (שמות ו, ט), ופירש במדרש (שמות רבה ו, ו) שהי' קשה להם לפרוש מעבודה זרה, ויען שראו שקשה להם לפרוש מעבודה זרה חשבו ודימו בנפשם שאינם ראוין גאולה, אבל האמת הוא שהי' בידם דם מילה ופסח ובזכות זה נגאלו, כמו שאמר "ואראך מתבוססת בדמך" (יחזקאל טו, ו) זה מילה ופסח (שמות רבה ז, ג). וזה שאמר משה "התיצבו וראו את ישועת ה'", בעיניכם ראו "אשר יעשה לכם" דייקא, בשבילכם, על כן תוכלו לראות במפלת שונאיכם וק"ל.

(רבי עקיבא סופר – דעת סופר)
"ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)
לא לשעה זו בלבד ילחם לכם, אלא לעולם ילחם לכם כנגדן של אויביכם (מכילתא בשלח, ב)
 לא בשעה זו בלבד שיש לכם טענה כלפי הקב"ה שהוציאכם ממצרים, ועליו לשמור עליכם לבל יאונה לכם כל אוון, אלא אפילו בשעה ש"תחרישון" ולא יהי' לכם פתחון כלפי מעלה, גם אז "ילחם לכם" כנגד אויביכם. ואותו רבי שמעון בן יוחאי שהרעיש עולמות על כי אין כל ישראל קבועים בבתי מדרשות ללמוד תורה יומם ולילה (ברכות לה: שבת לג:). הוא עצמו אמר שביחס לאומות אחרות 'אפילו אם לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, אי אתם נמסרים בידם' (סוטה מב).
(רבי מרדכי יהודה ליב זק"ש – פרשת מרדכי)

"ויואמר ד' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני-ישראל ויסעו" (יד, טו)
 ואתמהא, הרי ישראל היו או בצרה גדולה, מלפניהם הים ומאחריהם המצריים ומצדדיהם נחשים ועקרבים, ומה הי' לו לעשות אם לא לצעוק לה' שיעזור? ונתרץ בהקדם מעשה שהי' (הובא גם כן בספר תפארת יהותן פרשת לך לך): פעם עשו המכשפים בלחטיהם למלכה אחת שלא תוכל להוליד, והיתה יללה גדולה בבית המלך כי שהתה בהקשותה ימים אחדים. הי' שם חכם אחד ויעץ למלך שיעביר קול בכל מלכותו שהמלכה כבר ילדה, וממילא כאשר ישמעו המכשפים הדבר, יפסו כי הכישוף שלהם לא פעל מאומה, ויניחו ידיהם מהכישוף, וכאשר יפסק הכישוף תוכל המלכה להוליד, וכן עשה המלך מיד וחפצו הצליח עד כאן. וכמו כן, בשעה שיצאו ישראל ממצרים, עמד סמאל המלך לקטרג אותן, אמר לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, עד עכשיו היו אלו עובדי עבודה זרה, ואתה קורע להם את הים? (שמות רבה כא, ז), על כן כאשר צעק משה אל ה', אמר לו ה' "מה תצעק אלי" הרי בזה יבינו המקטרגים שעדיין לא נגמר למעלה הצלתם של ישראל על ידי נס קריעת ים סוף, וימשיכו לקטרג עוד, יבינו שכבר נגמר למעלה שהי' נס קריעת ים סוף ויניחו מקטרוגם, ואז יוכלו לגמור למעלה שהי' אותו הנס.
(רבי אלימלך מליזנסק – נועם אלימלך)

"וישם את הים לחרבה ויבקעו המים" (יד, כא)
"ויבקעו המים" – אף כל מימות שבעולם נבקעו (רש"י)
 הקשה הרב שר שלום מבלז: לאיזה צורך נבקעו כל מימות שבעולם, והרי 'לא עבד קודשא בריך הוא ניסא בכדי?' (זוהר הקדוש ח"א קיג:).
 הוא מותיב לה והוא מפרק לה: אין מים אלא צרות. וכן דוד אומר (תהלים סט, ב) "באו מים עד נפש" בקיעת המים היתה התשועה. ונבקעו בקריעת ים סוף כל מימות שבעולם, להורות שכל אימת שתרחש צרה על ישראל כבר הוכנה לה התרופה, הישועה כהרף עין מקדמת דנא, כבר הובקעו מאז כל המים הזידונים.
(בשם רבי שלום מבלז – ממעינות הנצח)
"ויואבו בני-ישראל בתוך הים ביבשה" (יד, כב)

באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה. אמר להם הקב"ה: מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני? (מדרש אבכיר)
 וכי המלאכים בלבד שרו? הן נאמר מפורשות: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת להי'" (שמות טו, א) ומדוע הקב"ה הוא גוער רק במלאכים?
 ויש ליישב שבני ישראל בצדק אומרים שירה. סבל רב מאוד סבלו עד שנגאלו מעול השיעבוד. אך מה לכם המלאכים לשיר שירה? וכי נשאתם בעול השיעבוד? וכי ידעתם צער ומכאוב, כמכאובם של ישראל? נמצאנו למדים, כי יש מי שרשאי לשיר שירה ויש מי שאינו רשאי לכך...
(רבי אריה לוי – מפי השמועה)

כשנכנסו ישראל לים נעקר הר המוריה ממקומו (מכילתא בשלח, ג) ונראה לבאר הכוונה, על פי הא דאיתא (מכילתא בשלח, ה ד"ה ויבואו) כי כאשר שמעו ישראל מפי הגבורה שיש ליכנס לים, קפץ נחשון בן עמינדב בראש, ואחר כך כל ישראל. מזה מוכח כמה גדולה מסירות נפשם להשם יתברך בקפצם לים סוער ראשוני, כמבואר בגמרא (סוטה לו:). על הפסוק (תהלים קיד, ב): "היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו", שעל ידי שישראל קידשו שם שמים נעשו מושלים על הטבע שנקרע הים בפניהם.
 והנה בהר המוריה לא מסרו כלל ישראל נפשם, רק אברהם ע"ה, מה שאין כן בים מסרו נפשם כל כלל ישראל, וזוהי כוונת המכילתא: "כשנכנסו ישראל לים נעקר הר המוריה ממקומו", היינו שהים הי' יותר מיוחס ממנו, כי שם קידשו כל ישראל את השם ברבים, מה שאין כן בהר המוריה שעליו קידשו רק האבות.
(רבי מאיר שפירא מלובלין – אמרי דעת)

"ויבאו בני-ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם" (יד, כב)
תניא, היה רבי מאיר אומר: כשעמדו ישראל על הים היו השבטים מנצחים זה עם זה. זה אומר: אני יורד תחלה לים, וזה אומר: אני יורד תחלה לים... אמר לו רבי יהודה: לא כך היה מעשה, אלא זה אומר: אין אני יורד תחלה לים, וזה אומר: אין אני יורד תחלה לים... (סוטה לו:)
 יש לפרש דרבי מאיר ורבי יהודה לא פליגי: שגם אז הי' טבע בני עמנו כחיות, שאם מתאספים לייסד איזה דבר הכרחי, או להחזיק מוסד שנוטה ליפול, לאחר שמתלהקים הנאספים על ידי דברי המצרים – כל אחד ואחד מתנדב להיות מהראשוני לפעול בעד החזקת המוסד. אבל לאחר כך, כשיבא למעשה, דוחה כל אחד על השני – ולך ויעשה פלוני היום ואני לאחר זמן, כי עתה אין לי פנאי.
 וכן היה אז. כשהרצה משה לפניהם שצריכים למסור נפשם ולילך לתוך הים ותשועת השם בודאי יבא, אז כאשר התלהבו מדברי משה הי' כל אחד ואחד אומר 'אני יורד תחלה לים' כדברי רבי מאיר.
 אלא שרבי יהודה מוסיף ש'לא כך היה מעשה' כלומר, כשהגיע הדבר לידי מעשה לא כך הי', אלא כל אחד כיבד את השני לעשות ההתחלה לירד לים.
(רבי ראובן כץ – דודאי ראובן)

"ויאמר ד' אל משה נטה את ירך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו"
לכאורה כיון שפסק צורך הנס, ממילא שבים המים למסלולם, ולמה הוצרך לנטות משה את ידו? אלא שלמדנו מזה שגם הטבע הוא נס העומד ומתקיים רק מרצונו יתברך, וכל שנקבע הים, הרי נס גלוי הוא שישבו לאיתנו. ועוד יתכן בזה שמצד טבעו על הים לא היו מצרים נאבדים, כמו שכן הוא בכל מים שאין להם סוף שכמה ניצולים – ומהאי טעמא אין מתירין אשה לשוק במים שאין להם סוף – ולזה הי' צורך בנטיית המטה, למען שיחול זה הנס של ייעוד הים, בשובו לאיתנו, לאבד את מצרים, ועייין.

(רבי מרדכי גיפטר – פרקי תורה)

"ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו"
"לאיתנו" – לתנאו. שהתנה הקב"ה הוא מתחלת הבריאה שיבקע לפני בני ישראל (שמות רבה כא, ו)
חכמינו ז"ל במדרש הוציאו זאת מפשט הכתוב, ולא שהוציאו על ידי סירוס המלה "לאיתנו", דרש"י פירש "לאיתנו" – לתקופו הראשון, והלא כשמתעכבין מים ממהלכם הטבעי זמן ידוע, כשמסירים אחר כך הדבר המעכב – צריכים לשטוף בכח גדול הרבה והרבה יותר משיטפם ומרוצם הרגיל. ולמה כאן שבו רק למרוצתם הרגילה כמו שכתב רש"י?
ועל כרחנו שתנאי התנה הקב"ה הוא עם הים שיקרע, ואם כן הי' הקריעה דבר טבעי, לכן לא נשתנה מרוצתו.

(רבי יצחק רייטבארד – קהלת יצחק)

"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"
יש לדקדק ד"על שפת הים" מיותר? ונראה על פי מה דאיתא ברש"י דפלטן הים כדי שלא יאמרו כמו שאנו עולים מצד אחר, ואיתא עוד שכל אחד הכיר את נוגשו והי' מראה באצבעו זה הכני והי' רואה נקמתו ושמוח. ואיתא בסוף יבמות שלאחר שעה משפלטן הים פניו משנתנה ואינו ניכר. אמנם איתא בשו"ת מהרש"ם שהתיר נטבע שפלטו הים על שפתו, ולא ראוהו אחר זמן הפליטה מיד, משום דכיון שמונח על שפת הים בדרך, וגלי הים עוברים ושבים עליו הווה ליה כמונח עדיין במים ואינו משתנה, וזה שאמר "וירא ישראל את מצרים מת", פירוש שכל אחד ראה והכיר את שלו, ואף שלא ראוהו מיד כי אם על ידי חיפוש, אף על פי כן הכירו משום שהי' על שפת הים והיו גלי הים עוברים עליהם, והוה להו כמונחים בים ולא נשתנו צורתם. **(רבי יוסף פיימר - דרשות)**

"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"
מאי דכתיב (תהלים קו, ז) "וימרו על ים בים סוף"? מלמד שהמרו ישראל באותה שעה, ואמרו: כשם שאנו עולין מצד אחד, כך מצרים עולים מצד אחר. אמרו לו הקב"ה לשר של ים: פלוט אותן ליבשה! אמר לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד שרבו נתן לו מתנה, וחוזר ונוטל ממנו? אמר לו: אתן לך אחד ומחצה בהן... ואילו בסיסרא כתיב (שופטים ד, יג) "תשע מאות רכב ברזל" (פסחים קיח:)

ולכאורה צריך ביאור, כיון שכל מה הוצרך הים לפלוט, הוא רק כדי שישראל יראו שהם מתים, אם כן אחרי שישראל יראו שמתו, יחזירו הקב"ה לים, ובשביל מה הי' צריך לשלם לים אחר כך בימי סיסרא.
והנראה בזה, על פי מה דאמרו חכמינו ז"ל במדרש (שוחר טוב מזמור כב והובא בילקוט שמעוני פרשת בשלח סימן רמ), "וירא ישראל את מצרים מת", מה היו עושין כל אחד מישראל? נוטל את כלבו, והולך ונותן על צוארו של מצרי, והי' אומר לכלבו: אכול מן היד הזו שנשתעבדה בי, אכול מן הזרועים הללו שלא חסו עלי, עיין שם. ולפי זה, הרי כבר אי אפשר היה להחזיר מצרים אלו לים, שכבר היו חסרים אברים שאכלו הכלבים, ומכרח היה הקב"ה לשלם אחר כך בימי סיסרא. **(רבי יעקב ישראל פישר - אבן ישראל)**

"וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ד' במצרים וייראו העם את ד' ויאמינו בד' ובמשה עבדו"
"וירא ישראל את היד הגדולה" נאמר אחר "וירא ישראל את מצרים מת", והרי היד הגדולה ראו תיכף בבקיעת הים ונעשה ליבשה? אבל הענין הוא דאם לא מתו המצרים, היו גם כן הולכין אחריהם ביבשה, הי' נמצא שהיו הניסים לבטלה, ורק שהראה שהוא כל יכול, שזה אין להחשיב יד גדולה, כי ודאי האמינו גם מתחילה שהבורא עולם יכול לעשות כפי מה שרוצה, אבל טעו שח"ו אינו עושה דין ברשעים, ולכן כשראו שנעשה הים ליבשה רק להצילם, ובאותה שעה דן את המצרים, ראו שהיא יד גדולה לעשות דין ברשעים ורחמים לצדיקים, שרק זה נחשב לגדולה כפרש"י.

(רבי משה פיינשטיין – דרש משה)

"ויאמינו בד' ובמשה עבדו"
אם במשה האמינו קל וחומר בה', ומה תלמוד לומר ובמשה? ללמדך שכל המאמין ברועי ישראל כאילו מאמין במי שאמר והי' העולם (ילקוט שמעוני שמות רמז רמ)
והוא תמוה, דאדרבה הוה ליה למימר יומה תלמוד לומר "ויאמינו בה"? ונראה לבאר בהקדם ביאור רישא דקרא, "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה'". ויש לדייק על שינוי הלשון שהתחיל ב"וירא ישראל" וסיים ב"וייראו העם". ונראה לי על פי מה דאיתא (ילקוט שמעוני רמז רלח) "ובני ישראל הלכו ביבשה וכו'" – והיו מלאכי השרת תמהין לומר: בני אדם עובדי עבודה זרה מהלכין ביבשה וכו' עד כאן, חזינן מהא דהיו ביורדי הים גם עובדי עבודה זרה, אך לאחר שראו הניסים שנעשו שם, הגיעו גם הם לכלל אמונה שלימה, וזה שאמר "וירא ישראל" דהיינו החשובים הנקראים בשם ישראל "את היד וגו' ולא רק אלו, אלא גם "וייראו הם את ה'" היינו הפחותים שבהם הנקראים עם, גם הם האמינו בה'.

והנה לפי זה אפשר לומר דמאותם שהיו עובדי עבודה זרה לא האמינו רק במשה אבל לא בה', וכמו שראינו אצל חרטומי מצרים שבמשה האמינו ובה' לא האמינו. והפסוק יתפרש כך "ויאמינו בה'" – היינו הצדיקים, "ובמשה עבדו" – האמינו אותם שהיו עובדי עבודה זרה, ולפי זה לא יקשה קושית המדרש הנ"ל, אבל באמת זה אינו, ואם כן הוה ליה למימר הכי ויאמינו בה' ויאמינו במשה, וממה שכתב "ויאמינו בה' ובמשה"

בו"ו החיבור על כרחך דכל הפסוק קאי על אחד. וזה כונת קושיית המדרש: אם במשה האמינו קל וחומר בה'? וכי תאמר דמאי דכתיב ובמשה עבדו קאי על הפחותים שלא האמינו אלא במשה, לזה אמר 'אם כן למה נאמר ובמשה' דמשמע דקאי אדלעיל, 'אלא ללמדך שכל המאמין ברועי ישראל' וכו'.

(רבי יהודה אסאד ד - דברי מהרי"א)

הליכות והלכות

לקראת ט"ו בשבט

נהגו לאכול בט"ו בשבט מהפירות בהן נשתבחה ארץ ישראל. ולפי המקובלים הקפידו על 30 מיני פירות, לשבח הקב"ה על הטובות שגמל לנו במיני הפירות השונים. והיות שאין עושים מצוה עם עבירה צריך לבדוק הפירות היטב שלא יכלו תולעים, מכיון שפירות יבשים עלולים להתלעלע. (וכן ישנם פירות טריים הטעונים בדיקה.)
וביחוד יש להקפיד על **תאנים** שבהן הבדיקה קשה מכיון שהתולעים שינו את צבעם לצבע התאנה עצמה! **תמרים** יש לפתוח ולבדוק בכל פרי מול האור, כי אז התמר נוטה להיות שקוף וקל יותר להבחין באם יש תולעים.

סדר הברכות כדלקמן:

ראשית יקח מין מזונות כגון עוגה, ויברך "בורא מיני מזונות" (שזו חיתה), אח"כ יקח יין ויברך "בורא פרי הגפן", ישתה בירה בלי ברכה שהיין פוטר כל משקים (שזו שעורה). לאחר מכן יקח ראשון מהפירות לפי הסדר הבא זית, תמר, ענבים, תאנים. (כמובן לאחר שנבדקו מתולעים). רימונים שקדים לברך "בורא פרי העץ" ויכוון על כל מה שיש לו אח"כ יקח פרי האדמה ויברך "בורא פרי האדמה" ויאכל.

דיני ברכה אחרונה

אם אכל כזית עוגה ושתה רביעית יין ואכל כזית פירות משבעת המינים אזי יברך: "על המחיה ועל הכלכלה, על הגפן ועל פרי הגפן, על העץ ועל פרי העץ ויפטור את כל פירות העץ שאכל (אפילו פירות שאינם משבעת המינים פוטרים בברכה זו) כמו כן פוטר כל משקה בין מברכה ראשונה ובין מאחרונה. אם יש לו סלט פירות שכולל פירות עץ ופירות אדמה חתוכים בגודל קטן ואוכל כמה מהם בבת אחת. כתב "אור לציון" (ח"ב ט, כט) שבירך על החשוב בפירות ואם שווים בחשיבותם יברך על המין המהוה את הרוב. ויש חולקים וסוברים שאם כל חתיכה ניכרת בפני עצמה יברך גם ברכת העץ וגם ברכת האדמה.

על מרקחת פירות (ריבה) יברך "שהכלי אם הפירות מרוסקים לגמרי, אך אם ישנן חתיכות של פרי יברך ברכת הפרי בהתאם. על רסק פירות, כגון רסק תפוחי עץ וכן על מחית תפוחי אדמה (פירה) וכן על משמש מעוך (לדר) יברך "שהכל" (אור לציון). ויש נוהגים לברך על פירה "בורא פרי האדמה".
קדימה בברכות משודרות על פי הסימן: "המגי"ע אש" שפירושו "המוציא", "מזונות", "גפן", "עץ", "אדמה", "שהכל", האוכל עוגת גבינה או עוגת שטרודל (בצק ממולא בתפוחי עץ) או כל מיני עוגות ממולאות (כגון: בורקס תפוחי אדמה) יברך ברכה ראשונה "מזונות", וברכה אחרונה, אך אם אכל כזית בצק יברך "על המחיה". ואם אכל פחות מכזית בצק אך טך

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

מסירות נפש לשבת מניצול שואה

אחד הסיפורים שסיפר הרב פוקס, נסב על תופעה לא ידועה, ולפיה אחרי השואה, הצבא הרוסי וחילי צבאות הבית רדפו אחרי חיילים וקצינים נאציים שסבבו בדרכים. הנאצים הללו הבינו שאין להם ברירה אלא למול את עצמם, ולהיראות כיהודים, ואולי כך יקבלו הגנה מפני הרודפים.

והנה, קבוצה של יהודים, ובהם הרב פוקס, נעה ונדה אף היא לאחר המלחמה והיטלטלה בדרכים, וביקשה להגיע למקום מבטחים. בכלתם בין העיירות, נתפסו אנשי הקבוצה על ידי משמר רוסי.

אם עוד לא התמלאה סאת-יסוריהם של יהודים אלה, בתקופת המלחמה, הם הובאו עתה אל המפקד, שחקר אותם וביקש לדעת מה מעשיהם כאן.

חברי הקבוצה טענו שהם יהודים, אבל המפקד לא בדיוק האמין להם, בחושבו שהם נאצים שמלו את עצמם.

המפקד הרוסי הושיבם ליד שלחן והציע להם סיגרים יוקרתיים, שהיו בזמנו מצרך נדיר מאוד ברוסיה של הימים ההם. היהודים סירבו לקחת.

המפקד הציע שוב, אבל כל חברי הקבוצה, עד האחרון שבהם, הודיעו שלא יעשנו. המפקד לקח את הסיגרים כפגיעה אישית, ואיים עליהם שאם לא יקחו מהסיגרים, יענישו בעונש חמור.

ולמרות הכל עומדים היהודים בסירובם. בשלב מסוים שאל אותם המפקד 'אם לא סיגרים, מה אתם כן רוצים?' והם השיבו כמו במקלה: 'אנחנו רוצים שני לחמים שלמים'.

הכל אכל כזית מאכל אזי יברך "בורא נפשות".

וחיוב ברכה אחרונה קיים לאחר אכילת שיעור 'כזית' (שהוא כ-30 גרם). אבל את שיעור הכזית יש לאכול תוך כדי אכילת פרס. למעשה אם אוכל אדם שיעור פחות מכזית – פטור מברכה אחרונה. אם אכל כזית, חייב דווקא אם אכל בתוך 4 דקות ובדיעבד גם ב-6 דקות יכול לברך. (אור לציון).

אולם אם אכל כזית בזמן ארוך מזה פטור מברכה אחרונה.

לגבי משקין צריך לשתות רביעית (ב-86 גרם) תוך שתיה אחת שזה זמן שתי רביעית, אך ביותר מזה לא יברך, כגון בשתי לגימות ויותר לא יברך. (אור לציון). לפיכך לא נהגו הספרדים לברך "בורא נפשות" על תה או קפה חם כיון שאין שותים אותם בלגימה אחת.

הוא הדין ביחס למשקה קר בחורף ששותים אותו לאט. ודעת המשנה ברורה שזה שני במחלוקת ולכן מנהג העולם לא לברך כני"ל אבל יש מחמירין ומשאירים רביעית לסוף ורק כך מברכין ברכה אחרונה ששותים בבת אחת (כמובן על תה וקפה).

כל האוכלים מצטרפים לכזית וכל המשקין מצטרפים לרביעית לגבי ברכה אחרונה, אם ברכותיהם שונות, כגון לחם ועוגה, אזי הדינים הם כדלקמן:

בקל ובחמור נוטים על פי הקל. לכן, אכל חצי 'כזית' לחם וחצי כזית עוגה "יברך על המחיה". חצי 'כזית' פירות וחצי 'כזית' עוגה יברך "בורא נפשות". אם אכל חצי 'כזית' עוגה וחצי 'כזית' ענבים יברך 'בורא נפשות' וכך ינהג בכל המקרים.

(קיצור שולחן ערוך וכף החיים)

ברור לי שאתם יהודים
ברגע זה קם המפקד ממקומו בהתרגשות רבה, ביקש לסגור את דלת-הלשכה, וכיוסף בשעתו שהכריז בפני אחיו 'אני יוסף אחיכם', אמר המפקד ליהודים שהיו בלשכתו – 'אני אחיכם!'

הוא הודיע להם בסודי-סודות שהוא יהודי, וכיהודי נזכרתי שהיום שבת, ואז הבנתי מדוע לא רציתם לעשן את הסיגרים, ומדוע רציתם שני לחמים שלמים; הלא היה זה ללחם משנה!'

דעו לכם, אחיי, שזו הפעם הראשונה שאני מציע סיגרים כאלה לאנשים, והם מסרבים לקחת. ולכן ברור לי שאתם יהודים, ולא נאצים שמלו את עצמם...

הקצין פרץ בבכי וגילה שהיחוס שלו מגיע עד לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, והוא נין וכנד שלו, ואמר שרק עכשיו הוא מבין את לימוד הזכות של סבו בניו של הקב"ה.

אם גם במצב שבו אתם נמצאים, הכרזתם שאינכם רוצים את הסיגרים, וכל רצונכם היי רק לקיים את מצוות השבת, הרי שאני מצטרף ללימוד הזכות של סבי הגדול, ומתפלל לפני האלוקים יראה איזה בניס אהובים יש לו בעולמו, שגם במצב כה קשה, וביסורים כה גדולים, הם אינם מוכנים לחלל את השבת!.... (ברכי נפשי רצד-רצה)

 העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא דצדיקא

יום השישי	יום שבת	יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי
יב שבט רבי חיים בנפוס מח"ס באור החיים שקיעה 5:20	יג שבט	יד שבט רבי יצחק אביחצירא מח"ס תולדות יצחק רבי יעקב יהושע פאלק מח"ס פני הושע	טו שבט חמשה עשר בשבט רבי רפאל שלמה לניאדו ראש ישיבת פורת יוסף רבי יהודה אלבאז מח"ס שבת יהודה ר' אברהם שלמה בדרמן האדמו"ר מלעזב	טז שבט רבי וינה נבון מח"ס נחפה בכסף	יז שבט רבי דוד ועקיני מח"ס יודבר דוד רבי חיים פלאני חיבר כשמונים ספרים	יח שבט רבי בנימין בניגוש פניקל ראש ישיבת מיר שקיעה 5:27

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה